Poštnina plačana v gotovini

Cena Din 1·–

Slovenski dom

Štev. 290 | V Ljubljani, v soboto, 19. decembra 1935 | Leto 1.

Govor angleškega zunanjega ministra o delu za ureditev španskega spora

Anglija in španska državljanska vojna

London, 18. dec. o. Včeraj je imel v angleški poslanski zbornici zunanji minister Eden govor, v katerem je med drugim govoril o položaju na Španskem. **Odgovarjajoč na razna vprašanja je izjavil, da bi želel videti na Španskem vlado, ki bi jo hotela Španija. »Mislim,« je rekel Eden, »da je dolžnost vseh narodov, da stoje ob strani pri bojih na Španskem in tako dajo možnost španskemu narodu, da svoje težave, ki so že tako dovolj žalostne, sam uredi kakor hoče.** Če nekateri mislijo, da se pridružujemo nevmešavanju zaradi simpatij do te ali one strani, se motijo. Hočemo biti nepristranski. Nevmešavanje ni zadovoljilo našega pričakovanja, toda ali naj bo to zadosten razlog, da se mu odpovemo? Mislim, da bi odpoved te politike še bolj približala nevarnost evropske vojne. Dovoljenje španski vladi, da kupuje strelivo v Veliki Britaniji, ne bi imelo nobenega učinka na potek vojne.

Nemčija, Italija, Rusija . . .

Ne bom rekel, da se je francoski ministrski predsednik g. Blum zmotil, ko je rekel, da je bila Evropa meseca avgusta pred vojno in da jo je rešila politika nevmešavanja. Trditi se sme, da so kljub določbam v nevmešavanju odhajale pošiljke orožja iz Nemčije, Sovjetske Rusije in Italije. To vemo, vendar trdim, da je sporazum o nevmešavanju znatno zmanjšal pomen teh kršitev. Zbornica bi mogla misliti, da je francoska vlada pretiravala, ko je govorila o vojni nevarnosti, toda hotel bi poslance opozoriti, da je bolje pretiravati kadar gre za vojno nevarnost, kakor pustiti to nevarnost, da neopažena še nadalje obstoji.

Podpiranje nevmešavanja ni posledica slabosti. Mislimo, da je pošteno nadaljevanje takšne politike najpametnejši način za nas same in za Evropo, obenem pa tudi dolžnost nasproti Španiji ta trenutek. Položaj je tak, da ne more prav nič biti zadovoljiv. Iščemo pota in načine, da bi se zboljšal sporazum o nevmešavanju. Očitno najboljša metoda za to bi bila uvedba kontrole. Če so se velike evropske države dejansko hotele sporazumeti zastran nevmešavanja, bi bila najpreprostejša kontrola, če pa tega ne žele, ne zadošča noben drug sistem.

Francija in Anglija se ne mudi

Eden je poděrtal, da britanska in francoska vlada nista pričakovali, da bi že pri svojem prvem poskusu dosegli, da posredovalno akcijo ugodno sprejmejo, bodisi na Španskem ali v Evropi. Britanska in francoska vlada mislita tudi nadalje delati na tem vprašanju in morda bo njuno prizadevanje naposled kronano z uspehom.

Govoreč o človečanskem področju, je zunanji minister Eden povdaril svoje prepričanje, da bo spodnja zbornica razumela, da bodo rezultati prizadevanja britanske vlade upravičeni s samim uspehom. Glede olajšav za izselitev civilnega prebivalstva se je dosegel znaten napredek. Samo v enem delu Španije se izseli okoli 200 oseb na teden že nekaj časa.

Zamenjava ujetnikov

Govoreč o zamenjavi ujetnikov, je g. Ban izrekel priznanje človečanskemu delu konzularnih in diplomatskih britanskih uradnikov. Poudaril je, da je bilo najplodnejše delo v tem pogledu na severozahodu Španije, kjer so sklenili celo vrsto dogovorov med burgoško vlado in baskiško vlado glede na znatno manjšo ogorčenost, ki vlada med tema dvema strankama. Zaradi tega je upati, da bodo v kratkem zamenjali še štiri tisoč civilistov. Upanje imamo, da bomo s potrpljenjem in vztrajnostjo mogli prepričati krajevne oblasti tudi v ostalih delih Španije, da je prav, če izrabijo našo ponudbo in izmenjajo ujetnike-civiliste. To se bo zgodilo povsod, kjer bo le mogoče, ne da bi se ozirali na politične simpatije prizadetih.

Temu delu pripisujemo velik pomen, je poudaril Eden, ne samo zato, ker rešujemo človeško življenje, temveč tudi zaradi uspeha, ki ga bo ta akcija imela. Upamo namreč, da se bo vendarle zmanjšalo sovraštvo in olajšala možnost posredovanja. Upamo, da bo moči organizirati človečansko delo v večjem obsegu; v ta namen smo predlagali sestanek mednarodne zveze za podporo. G. Cramborn je v Ženevi pozival za slogo v mednarodnem prizadevanju in predlagal, da se dá generalnemu tajniku ZN pooblastilo, da pošlje na Špansko tehniško pomožno osebje. Tudi britanska vlada je pripravljena olajšati delovanje vsake zasebne organizacije in ni ovire za zasebne organizacije, da oskrbe Madrid s plinskimi maskami — Eden je nato še poudaril, da ni britanskih ladij nihče nadlegoval.

Vprašanje prostovoljcev

Glede prostovoljcev iz Velike Britanije pravi minister Eden, da ni potrebno, da bi Velika Britanija predlagala poseben zakon o tem vprašanju.

O splošnem položaju pravi Eden, da ne bi želel, da se spodnja zbornica razide za božične praznike z mrkimi pogledi na mednarodni položaj. Čeprav je položaj slab, vendar vprašanja niso tako težka, da bi jih ne mogli rešiti. Zunanji minister Velike Britanije je mnenja, da je stališče Velike Britanije v Evropi mnogo boljše, kakor pred enim letom in da je ta okolnost za ohranitev miru zelo važna.

Naglasiti moramo, je nadaljeval Eden, okolnost, ki je vredna vse omembe, in sicer tesna prisrčnost angleško-francoskih stikov, ki je tem važnejša, ker ne izključuje nikogar in ker skuša pomiriti Evropo. Pred dnevi je nemška uradna agencija razglasila, da ni mogoče tajiti, da pomenita nedavni govor predsednika francoske vlade Bluma in moj govor častne poskuse, kako najti pota in načine za odstranitev sedanjih težkoč in za začetek dela za dejansko obnovo Evrope. Prepričan sem, da je državniku vse dosegljivo, če veruje v svoje delo in če je vztrajen.

London, 19. dec. AA. Ko so na včerajšnji dopoldanski seji poslanci stavljali vprašanja, so prišli tudi španski dogodki na vrsto. Na vprašanje konservativnega poslanca Ramsaya, je minister Eden izjavil:

Ni mi znano, da bi bila Francija sklenila z voditelji španskih komunistov tajno pogodbo o dobavljanju orožja.

Drugo vprašanje poslanca Ramsaya je veljalo usmrtitvam in podivjanosti v Španiji. Na to vprašanje je minister Eden odgovoril:

Zaradi dokazov, ki jih imam v rokah, žal ne morem zanikati, da so se vršile usmrtitve v tragičnem obsegu.

Na vprašanje poslanca Ramsaya, ali so bile te usmrtitve s strani rdečih voditeljev številnejše, je Eden med velikim pritrjevanjem izjavil:

Ne maram razlikovati. Smatram, da obsoja spodnja zbornica tako ravnanje z enakim prezirom na obe strani.

Na vprašanje liberalnega poslanca Manderja o poročilih, da so španske ladje ustavile angleške trgovske ladje, je Eden potrdil, da mu podobni dogodki niso znani in da ni bilo nobene intervencije španske vojne mornarice proti angleškim trgovskim ladjam.

Med razpravo so omenili tudi nastop nemškega poslanika in delo za vrnitev kolonij. Minister Eden je opozoril na izjavo z dne 9. decembra, v kateri je potrdil, da Velika Britanija ni voljna segati v nedotakljivost svojih kolonij in ozemelj pod njenim mandatom.

Zveza narodov izprazni Madrid

London, 19. decembra. o. Po pisanju angleških listov je treba pričakovati, da bo angleški zunanji minister predlagal ZN, naj ona prevzame nalogo, da izprazni Madrid in pošlje v ta namen tja svoje tehnične oddelke. V ta namen bi izrabili božično premirje, na katero bosta menda pristali obe vojskujoči se stranki v Španiji. Ker sta že obedve utrujeni od večnih bojev.

Za izpraznitev Madrida se je izrekla tudi valencijska rdeča vlada, ki pa sama nima zadosti sredstev, da bi izpraznitev izvedla. Na zadnji seji vlade pa je sovjetski poslanik Rosenberk zahteval od rdeče vlade, da se Madrid vda brez nadaljnega boja, ker ga je nemogoče uspešno braniti. Zdi se, da se je vlada odločila, da Madrid prepusti nacionalistom takoj, ko bo mesto izpraznjeno in ko bodo iz njega odšle vodilne osebnosti iz odbora za obrambo Madrida.

V celoti je zdaj v Madridu še kakih 350.000 prebivalcev z vojaki vred. Civilno prebivalstvo dobiva hrano na karte. Od 21. novembra dalje je iz Madrida zbežalo okrog četrt milijona ljudi, med njimi večje število beguncev, ki so prišli v mesto iz okolice. Skoraj polovica prebivalstva je pobegnila že prej, kakih 20.000 pa jih je zahtevala kot žrtve revolucije.

Madrid danes

Salamanca, 19. decembra. AA. (DNB) Trgovec, ki je več let živel v Madridu in ki je nedavno tega zapustil špansko prestolnico, je dal poročevalcu DNB izjavo, v kateri slika položaj nesrečne prestolnice v zelo temnih barvah. Med drugim je pripovedoval, da je življenje v Madridu obupno. Živila iz Valencije in Barcelone, ne zadoščajo. Primanjkuje zdravil, jajc, mesa in premoga. Žunanja slika mesta je strašna. Povsod so izropane trgovine in razdejane in pogorele hiše. Na vseh kotih in pročeljih so prilepljeni ogromni letaki s slikami Ljenina in Stalina. Ko je general Franco določil nevtralno cono mesta, ki jo ne bo bombardiral, so se tako zvane madridske oblasti prve preselile vanjo. Prebivalstvo pa so pustile v ogroženem mestu samem.

Zaradi težav z živežem v Madridu, je angleško veleposlaništvo zaprosilo, da bi lahko vozilo živež z osebnimi avtomobili poslaništva. V Madridu je sedaj okoli 300 angleških državljanov. En del živi v poslopju veleposlaništva.

Nacionalisti protestirajo

Salamanca, 18. decembra. AA. Havas: **General Mullan d' Astray je objavil po tukajšnjem radiu, da Španija protestira pred vsem svetom proti izjavi zunanjega ministra vlade v Valenciji, ki je pred ZN izjavil, da so nacionalisti streljali s kroglami, ki so bile napolnjene s plinom. ZN naj ščiti svoj ugled in naj zahteva od del Vaya, da predloži dokaze. Mi pa lahko dokažemo, da rdeči izdelujejo strupeni plin. Takšno tovarno smo zasedli na fronti pred Madridom.**

Radio v Sevilli pravi, da so marksisti pustili na bojišču v Boadili 95 mrtvih Nacionalisti so zaplenili 15 strojnic in rovni možnar ter tri tanke z ubito sovjetsko posadko.

Radio v Sevilli nadaljuje: v Boadilli smo prijeli ujetnike, ki so izjavili, da vodi operacije madridskih čet višji sovjetski oficir. Nacionalistični letalci so z uspehom bombardirali Madrid. Pri povratku so nacionalistična letala naletela na štiri rdeče bombnike in od teh enega sestrelili.

Z bojišč

Madrid, 19. dec. AA. Havas poroča snoči: Ob 21 so nacionalistični topovi začeli močno bombardirati mesto. Jasno je, da so se nacionalisti odločili za nenaden napad na mesto. Gosta megla preprečuje, da bi ugotovili, kje so te baterije, ki obstreljujejo mesto. To je posebno težko zaradi tega, ker se ne vidi niti deset metrov daleč. Vendar pa se čuti, da obstreljevanje ni tako močno, kakor je bilo tekom zadnjih tednov.

Bayonne, 19. dec. AA. (Havas.) Z meje poročajo, da je hotel španski dezerter preplavati reko Lanivello in se zateči na francosko ozemlje. Carinski uradniki pa so streljali na begunca, ko se je nahajal na francoski zemlji. Francoski cariniki so hudo ranjenega begunca prenesli v bolnišnico.

Tri dni premirja na Kitajskem

Nanking, 19. dec. o. Nankinška vlada je sporočila poveljstvu uporniških čet, da njena letala ne bodo bombardirala Sianfuja **tri dni in imajo te dni uporniki čas, da razmišljujejo o tem, ali se vdajo vladnim četam ali ne. Kot prvi pogoj pa zahteva nankinška vlada, da Čansulijan izpusti maršala Čankajška.** Če uporniki v treh dneh ne odgovore ugodno, potem se bo začela ofenziva brez ozira na Čankajškovo življenje in usodo.

General Tang Ling Vej, ki je bil ujet obenem z maršalom Čankajškom, je prišel včeraj v Nanking. Časnikarjem je izjavil, da je bil maršal ujet v soboto. **Mladi maršal Čansuljan je štirikrat stavil maršalu Čankajšku razne pogoje, ki jih je pa ta odbil. Mladi maršal je nato pismeno predložil svoje pogoje Čankajšku, ta pa mu je poslal pismo s temi besedami: »Če me priznate za svojega predpostavljenega, potem me izpustite, če ne pa me ubijte in postali boste izdajalec države.«**

Mladi maršal popušča posebno zato, ker vidi kolikšna je premoč nankinške vlade.

London, 19. dec. AA. (Reuter.) Kitajsko poslaništvo v Londonu je dobilo iz Nankinga brzojavko, da so vse kitajske pokrajinske vlade obljubile lojalno podporo centralni vladi proti upornikom v pokrajini Čenši. Poseben pomen pripisujejo lojalnosti, ki jo je obljubil general Pejšungsi, ki je bil eden izmed glavnih voditeljev upora na jugu Kitajske lani in čigar zadržanje je bilo nekoliko sumljivo.

Reuter je tudi izvedel, da je kitajska vlada zaprosila Vangčingveja, bivšega ministr. predsednika, da prevzame svoje bivše ministrstvo. To prošnjo je poslala bivšemu ministrskemu predsedniku z apelom, ki ga je osebno podčrtal maršal Čangkajšek na Vančingveja. Bivši kitajski ministrski predsednik uživa velik ugled na vsem Kitajskem; v Evropi se mudi po atentatu, ki so ga nanj poskusili v Nankingu novembra 1935.

100 Din za čitalko „SLOVENSKEGA DOMA"

Pred tablami, na katerih je nabil »Slovenski dom« se gnete navadno polno ljudi. Posamezne table imajo kar svoje stalne čitatelje, ki prihajajo tja ob gotovih urah. Popoldne okrog štirih, kadar je pri tabli pred Jugoslovansko tiskarno manj ljudi, prihaja tja tale ženica, ki zasleduje v »Slovenskem domu« vse dogodke. Če se ženska zglasi prihodnji teden kako dopoldne v našem uredništvu, dobi izplačano nagrado v znesku 100 Din.

Vesti 19. decembra

Ca. Simpsonova je odpotovala v Aleksandrijo in bo po izkrcanju takoj odšla v Luxor ogledovat egipčanske kraljevske grobove. Kakor je videti, jo kralji, bodisi živi ali mrtvi, še zmeraj zanimajo.

Francoski proračun je bil včeraj sprejet v poslanski zbornici. Primanjkljaj v proračunu znaša 4 in pol milijarde frankov, to je toliko, kolikor znaša celotni jugoslovanski proračun.

Poročilo o angleški zunanji politiki je včeraj imel v londonski spodnji zbornici zunanji minister Eden. Nato so sejo zbornice odgodili do 19. jan.

Dva milijona dolarjev znaša škoda zaradi orkana na Filipinih. Poplava je to škodo še povečala. Utonilo je 75 oseb, izginilo pa 166.

Zaradi stavke francoskih vrtnarjev je pariška socialistična vlada, pod katero so se začeli štrajki po vsej Franciji, aretirala voditelja francoske kmečke stranke Dorgeresa. Torej imajo pod socialistično svobodo pravico štrajkati samo komunisti in socialisti za višje plače, ne sme pa štrajkati kmet v boju za svoj obstanek.

Romunski zunanji minister Antonescu je imel včeraj več sestankov z načelnikom generalnega štaba, vojnim in letalskim ministrom. Vsi so ga skušali pridobiti za tesnejše sodelovanje med Francijo in državami MZ, miroljubno sodelovanje seveda.

Papeževega nuncija v Berlinu, mgr. Orseniga, je sprejel zunanji minister von Neurath.

Mehika je dovolila Trockemu bivanje v svoji državi pod grožnjo, da ga takoj izžene, če bi se ukvarjal s politiko. Z ozirom na politično žilico starega krvavega Juda bo to skoraj nemogoče.

150 rudarjev je ubila eksplozija v indijskem premogovniku Poidihu. Med njimi je tudi ravnatelj podjetja.

Vojvoda Windsorski bo januarja baje odplul v Ameriko z neko angleško zasebno jahto.

Italijanske čete v Abesiniji so prodrle do Kambele ob Modrem Nilu in s tem do meje angleškega Sudana. Tako je dejansko vsa Abesinija v italijanskih rokah.

Pet ljudi je postrelil iz ljubosumnosti 70-leten policijski uradnik v Picburgu v USA.

O poljski zunanji politiki je govoril včeraj v Varšavi zunanji minister Beck in poudarjal dobre odnošaje med Poljsko in Nemčijo, Francijo in Romunijo.

Bivši Ognjeni križi, ki so se politično organizirali v francoski socialni stranki, so se sešli na svoj prvi kongres, ki bo trajal do ponedeljka. Kongres je izredne važnosti za francosko notranjo politiko.

Mussolini je imel včeraj govor v novem fašistovskem mestu Litoria, v katerem je proglasil Abesinijo za zasedeno.

Komunistični prevrat na Grškem je tajno pripravljala komunistična stranka, pa je vlada zaplenila ves arhiv in ujela vse kolovodje.

Sestanek guvernerjev narodnih bank MZ se je začel včeraj v Atenah in si vse države od tega obetajo velikih ugodnosti v medsebojnem plačilnem prometu.

Obletnico odstopa je praznoval včeraj bivši češkoslovaški predsednik Massaryk.

Angleški kralj Jurij VI. je bil imenovan s posebnim ukazom za mornariškega admirala, vojnega feldmaršala in letalskega maršala.

Pomanjkanje mesa, masti in masla se vse bolj občutno kaže v Nemčiji in se bavijo z načrtom, kako bi uredili s kartami vprašanje oskrbe prebivalstva.

Komunisti predstavljajo nevarnost za ČSR, tako pišejo praški listi po odkritjih, ki jih je naredila policija v prostorih češkoslovaške komunistične stranke. »Narodny listy« pozivajo vlado, naj odločno nastopi proti tem ljudem, ki spravljajo ČSR v domače in mednarodne težave.

Salzburške slavnostne igre leta 1937 bodo imele spet izboren glasbeni program. Vodstvo iger je naprosilo štiri svetovno znane dirigente, in sicer Artura Toscaninija, Bruna Walterja, Feliksa Weingartnerja in Viljema Knappertsbuscha.

Brezposelnost v Nemčiji rase z bližnjo zimo in se je število nezaposlenih delavcev zvišalo na dva milijona.

Francosko-sovjetski trgovski dogovor so podaljšali za eno leto, in sicer na podlagi sporazuma, ki je bil sklenjen letos v januarju.

Poljsko literarno akademijo bo osnovala s posebnim zakonom varšavska vlada, poleg tega pa še tako zvani zavod Pilsudskega za raziskovanje poljske zgodovine. Kdo ve, kdaj bomo mi Slovenci dobili kako podobno banovinsko ali državno ustanovo, bodisi za to ali za ono zanemarjeno panogo našega kulturnega življenja.

Presnovo pakta ZN je dobila v delo ena izmed tisočerih komisij te zaslužne debaterske ustanove. Komisija bo že poskrbela, da bo načrt o preosnovi padel v večnost.

Novo arabsko vstajo v Palestini pripravljajo voditelji arabskega gibanja za čas, ko bo odšla iz Palestine angleška preiskovalna komisija.

Velike spremembe v nemškem časnikarstvu se obetajo zaradi nove uredbe, po kateri smejo biti glavni uredniki nemških listov samo člani narodnosocialistične stranke.

Revnim otrokom dajte kruha!

Ljubljana, 19. decembra.

Koliko vidimo po naših ulicah raztrganih, sestradanih, s kaljo bolezni v prsih, sestradanost jim bereš že na obledelih licih! Ponujajo nam ovenelo cvetje, prosijo kruha. Toda še večji revčki so tisti, ki si niti ne upajo na ulico. V predmestnih kotih, po raztrganih barakah se stiskajo in morda, kot vsi otroci, sanjarijo o lepšem svetu, ki je nekje daleč za deveto goro in ne vedo, da je toliko njihovih tovarišev otrok, ki so prav blizu njih, ki žive v boljših razmerah. Pomanjkanje prave vzgoje in nadzorstva pa jim jemlje trdno podlago za vredno, pošteno življenje, v katerem se bodo kot nevešči plavači lovili za vsako bilko in ne bodo izbirali sredstev za življenjski obstoj.

Dobro vzgojenega človeka sicer odbija vedenje teh otrok, ki so, kakor da bi bili zrasli v divjini, toda ali so ti sami krivi takšne svoje vzgoje? In prav to je, kar jih napravlja vredne človeškega usmiljenja. Morda je družba sama kriva, ki ni zadosti poskrbela za njihovo pomoč, za pravo vzgojo teh ubožcev.

Ljubljanska mestna občina je že uvedla posebna dnevna otroška zavetišča, kjer naj bi bili revni otroci obvarovani nevarnosti ulice, pohajkovanja in mraza in ki naj bi jim nadomestila vsaj za silo pomanjkljivo družinsko vzgojo (starši so čez dan zaposleni in se ne morejo posvečati družinski vzgoji). Vsa zavetišča so le zasilna, nujno potrebna bi bila nova, po predpisih higiene urejena poslopja, kjer bi mogli vsi taki revčki najti zavetišče, svoj drugi dom. Idealno je mladinsko zavetišče na Viču. Če bi v vsakem predelu mesta zgradili eno takih zavetišč, bi bila ozdravljena velika socialna rana našega mesta. Poleg tega bi bilo potrebno še centralno mladinsko zavetišče, kjer bi mogla mestna občina vzgajati svoje rejence, ki jih oddaja po večini na deželo in za katere plačuje po 150 do 300 Din mesečno; takih rejencev ima ljubljanska občina okrog 90.

Vredna pozornosti je akcija za preskrbo šolskih otrok s toplim zajtrkom, ki se je začela na pobudo kr. banske uprave. V ta namen je bil pred nekaj časa sklican sestanek upraviteljev ljubljanskih osnovnih šol na Ledini, kamor ga je sklical šolski upravitelj Vider (član mestnega socialnega odbora) in ki ga je vodil šolski nadzornik Grum. Razpravljali so o načinu te akcije in sklenili, naj se daje topli zajtrk vsem otrokom, ki so brez njega, in takim, ki pijo za zajtrk le čaj ali pobarvano vodo in se jim sestradanost bere že z obraza. Nekateri so izražali mnenje, da bi nudili zajtrk tudi takim, ki so zelo oddaljeni in so revnejši. S tako akcijo se je pečal že doslej šolski upravitelj na Barju g. Grčar in šolski upravitelj v Mostah g. Grad. (Na Barju n. pr. dajejo oddaljenim in revnim otrokom tudi kosilo. Kuhajo deklice zadnjega razreda pod vodstvom razredne učiteljice. Eno kosilo stane 90 par.) Zbor šolskih upraviteljev je sklenil prositi mestno občino za podporo. Socialni odsek je nato na svoji seji dne 13. XI. 1936 sklenil, da prispeva vsem šolskim kuhinjam osnovnih šol po 50 par dnevno za vsakega otroka, in sicer za 600 otrok.

Seveda nalagajo vse te in podobne podpore mestni občini težka bremena. **Toda skrb za mladino je vedno hvaležna in ustvarja moralni kapital, ki odtehta še tako velike izdatke. Dolžnost javnosti pa je, da občini pri tem pomaga in tako za bodoče generacije prepreči zlo, ki bi ga sicer ustvarjala truma nevzgojenih, k vsaki slabosti nagnjenih brezdomcev.**

Progovno delavstvo brez dela, a proge v nevzdržnem stanju

Pomoč delavstvu, popravila prog!

Ljubljana, 19. dec.

Čestokrat se je že v našem dnevnem časopisju obravnavalo naravnost obupno materijelno stanje našega progovnega delavca ter s tem v zvezi tudi nevzdržne razmere v pogledu stanja prog ljubljanske železniške uprave.

Kakor se zdi, rešitev tega za narodno gospodarstvo velevažnega vprašanja nikakor ne more z mrtve točke ter so bila vsa dokazovanja o nujni potrebi rešitve tega vprašanja večinoma brez uspeha.

Dve dejstvi sta, ki govorita za nujen pristop k rešitvi.

Delavstvu grozi „odmor"

Rešitev v socialnem pogledu govori za to, da se stalno zaposlenemu delavstvu nudi polna zaposlitev. Mogoče misli nepoučena javnost, da zahteva taka rešitev ogromnega denarja, v resnici pa je potrebno za polno zaposlitev (25 dni v mesecu) delavstva do konca tekočega proračunskega leta jedva 2.000.000 Din. Radi pomanjkanja kreditov za mezde grozi delavstvu na progah (prizadetih je preko 2000) večdnevno počivanje v tekočih zimskih mesecih. Do skrajnosti obubožan in nezadostno hranjen je progovni delavec danes, — sredi zime — s številno družino vred izpostavljen pomanjkanju v vsakem oziru. Prihrankov nima, ker mu celo polna zaposlitev ne nudi eksistenčnega minimuma. Kljub vsemu prizadevanju in delavoljnosti mu ni dano, da zagotovi sebi in družini vsaj najpotrebnejše, kar potrebuje telo in duša. Takemu stanju mora slediti propast morale, narodne zavesti in telesnega zdravja. V čigavo korist?

Če merodajni krogi ne smatrajo socialnega stanja osebja za zadosten razlog za pristop k urejevanju tega vprašanja, tedaj bi morali vsekakor upoštevati drugo dejstvo, ki posega globoko v narodno gospodarstvo, t. j. stanje naših prog.

Slabe proge

Pomisliti je treba, da so ravno proge v krajih dravske banovine stare, da so v pretkli dobi 80 let prenesle silna bremena vlakovnega prometa. V zadnjem času (po osvobojenju) se vzdrževanju njih ne posvečata ona pažnja in skrb, kot to zahteva jakost prometa. Slednji je merodajen za ugotovitev rentabilnosti in ta je pri nas velika. V ostalih delih države so proge, kar jih ni novejšega datuma, vsaj popolnoma obnovljene. Njih stanje je povoljnejše od naših, zaradi tega ne zahtevajo tako intenzivnega vzdrževanja kot naše stare izrabljene proge.

Proge v dravski banovini so važne predvsem v pogledu mednarodnega tranzitnega prometa, one so glavne žile mednarodnih zvez v gospodarstvu posameznih držav. Dravska banovina meji na tri gospodarsko in kulturno zelo močne sosede, ko si v tesnih medsebojnih stikih (Avstrija, Madžarska, Italija).

Sedanje stanje naših prog ne spravlja v nevarnost samo mednarodni ugled naših železnic in države, preti tudi nevarnost, da bodo sosedje zaradi slabega in počasnega prometa usmerili svoje transporte preko drugih držav. Temu bi sledil občuten padec dohodkov naših železnic in to ni podrejenega pomena. Če ni potrebne brzine v prometu, tudi ne more biti zanesljivega računanja na mednarodni promet. Upoštevati je vsekakor dejstvo, da imajo naši sosedje direktne železniške zveze med seboj.

Sedanje stanje prog je posledica nesmotrenega upravljanja. Preko znosljivosti se reducira kredit za delovne moči in materijal. Dovolj zgovorne priče gornjih trditev so »zeleni loparji« (znak za počasno vožnjo) na odprti progi. Železniško osebje se jih mora radi varnosti prometa pogosto posluževati. Svoj čas so bili ti znaki redek pojav, saj je stanje prog dovolilo, da je brzovlak vozil na gotovih delih proge z 90 km brzine, med tem ko se danes pomika jedva še s 60 km. Tudi v drugih odnosih brzih vlakov so izdatne razlike med prošlostjo in sedanjostjo.

Vsa dejstva, ki smo jih našteli, zahtevajo nujnih obnovitvenih del. Ne samo gospodarski, tudi narodno-obrambni interesi zahtevajo takojšnjo remeduro, ker v odločilnih trenutkih je hitra in sigurna ekspedicija transportov velevažna.

Po drugih direkcijah . . .

Ako v notranjosti države uvajamo aerodinamične vlake s 120 km brzine (primerjaj z dopustnimi brzinami na naših progah), moramo na drugi strani posvečati dovolj pažnje predvsem onim progam, katere služijo izrazito mednarodnemu prometu in donašajo velike dohodke državni blagajni. Rešitev ni niti tako težka, saj imamo pretežni del materijala (gramoz, pragi, žel. klini, ploščice in slično) v lastni državi ter bi bili zaenkrat vezani le na uvoz tračnic. Tudi sposobnih in delavoljnih ljudi imamo na pretek.

Vasa Přihoda slavni vijolinski virtuoz kornetira danes prvič v filmu!
Danes premiera! Ta prekrasni film eksotičnega časa in razkošja bo privabil zaradi epih melodij in mojsterske igre vijolinskega virtuoza vse glasbene kroge! **Elitni kino Matica**
Maharadžina ljubezen
Gustav Diessl, Isa Miranda, Attila Hörbiger

Hiralnica za Slov. Krajino

Dol. Lendava, 18. dec.

Slovenska krajina je tako skrit kot v Sloveniji, da se o njej izve le tu in tam kakšen glas. Razumljivo pa je, da se tudi o njenih potrebah razpravlja v tem smislu.

Slovenska krajina ima precej siromakov, ki ne vedo v mrzlih in mokrih dneh v jeseni, zimi ali spomladi, kam bi se zatekli. Poletje jim še najbolj služi, ker lahko beračijo in se tako za silo preživljajo. Vsi ti siromaki pa so v primeru bolezni navezani na tujo podporo ali podporo občine, kamor spadajo. Včasih pa so ti reveži v veliko breme, zlasti oni, ki so že po rojstvu pohabljeni ali pa gluhonemi. Zato je razumljivo, da se je pred leti, nekako pred osmimi leti, ustanovil odbor za gradnjo zavetišča vseh siromakov lendavskega in soboškega sreza. Ta zgradba naj bi nosila naslov »Dom sv. Frančiška v Črensovcih«. Ta odbor pa je pod vodstvom bivšega narodnega poslanca in župnika v pokoju g. Josipa Klekla prav živahno deloval vse do današnjega dne in še deluje z veliko vnemo. Posrečilo se mu je nabrati lepo vsoto 200 tisoč Din. Poleg te gotovine pa ima odbor v posesti tudi 25 oralov gozda brez dolga in 8 oralov rodovitne orne zemlje. Tudi ima že eno hišo v Črensovcih. Vsi ti darovi in nepremičnine so se nabrale s prostovoljnimi darovi našega ljudstva ali pa izseljencev, ki imajo sploh veliko čuta za vse take socialne ustanove.

Želja tega odbora, kakor tudi vse Slovenske krajine je, da bi se ta »Dom sv. Frančiška« čim preje zgradil in bi tako našlo zavetišče veliko število siromakov. Ker pa je ta denar, ki ga ima odbor za zgradbo hiralnice, nezadosten za večjo hiralnico, je nujno, da se najde iz tega mrtvila nekak izhod. Dom sv. Frančiška naj bi se zgradil v Črensovcih, ker je ta kraj najbolj primeren tako glede lege kraja, kakor tudi glede sorazmerne oddaljenosti od vseh večjih središč. Potrebnih je še 350.000 Din. Radi primanjkljaja te vsote si odbor ne more pomagati sam, zato je tukaj nujno potrebna dotacija banovine. Odbor se je že obrnil na bansko upravo v Ljubljani. Pričakujemo, da bo banovina imela za nas odprto srce in bo prispevala po svojih finančnih močeh.

Da ne pozabimo

Ob odhodu načelnika prosvetnega oddelka dravske banovine, prof. Breznika, na novo službeno mesto.

Vest o tem, da je dosedanji šef prosvetne uprave v dravski banovini premeščen na drugo, sicer najbrž udobnejše in zanesljivejše mesto, je vsa slovenska kulturna javnost, zlasti pa še žrtve bivšega politič. režima iz profesorskih vrst, sprejela z največjim zadoščenjem. To je dokaz, da politika pomirjenja uspešno deluje tudi na našem, sicer zelo zanemarjenem prosvetnem področju. Z njim odhaja iz naše vrhovne prosvetne uprave zastopnik tiste miselnosti, ki zastopa stališče, da morajo biti prosvetni nameščenci vseh vrst in vseh stopenj predvsem na razpolago vsakemu režimu. Nobene tajnosti ne izdamo, če povemo, da se je v naši dravski prosvetni upravi prav pod vodstvom poslavljajočega se načelnika začela politika redukcij, upokojitev, premestitev in podobnega. Zadnje žrtve tega političnega prosvetnega sistema so prav te dni, ko odhaja prof. Breznik, dobile svojo tako krvavo zasluženo pravico, niso pa dobile zadoščenja za leta pomanjkanja in stiske, v katero so bili pahnjeni zaradi nazadnjaškega sistema, ki ga je v našo prosvetno politiko uvedla proslula JNS. Ob tem, za našo prosveto tako pomembnem slovesu, moramo pribiti še eno:

Ko je bil na vodstvu naše prosvetne uprave g. prof. Breznik, so morali profesorji po naših srednjih šolah na višje povelje izrezati iz slovenskih čitank vse, kar se je nanašalo na slovenski jezik, na slovensko ime in na slovensko zemljo. Po tej višji odredbi je bil obsojen na grmado celo Ivan Cankar s svojo pesmijo Domovini in materi. Slovensko ljudstvo, slovenska kultura in slovenski jezik so tedaj, ko je bil načelnik prosvetne uprave v dravski banovini g. prof. Breznik, doživeli svoje najkrutejše ponižanje in največjo krivico. Ta krivica do danes še ni popravljena in se iztrgane in sežgane besede o slovenski domovini, o slovenskem jeziku in slovenski materi še niso vrnile v čitanke naše mladine. Ker se take stvari rade pozabijo, se nam zdi prav ob odhodu prof. Breznika v drugo, varnejše pristanišče, kakor pa je prosvetni oddelek, zdi prav in nujno potrebno, da jih še enkrat pokličemo v spomin, hkratu pa požívimo zahtevo vse poštene slovenske javnosti po zadoščenju, ki ne bo manjše, kakor je bila krivica . . .

Zahvala novinarjev

Ljubljana, 19. decembra.

Odbor ljubljanske sekcije Jugoslovanskega novinarskega udruženja je na svoji seji dne 17. t. m. zaključil račune o letošnjem novinarskem koncertu. Ob tej priliki se odbor v imenu slovenskih novinarjev iskreno zahvaljuje vsem, ki so kakorkoli pripomogli k vsestransko lepemu uspehu te edine novinarske prireditve, katere čisti dobiček gre v novinarski pokojninski fond.

Zahvaljujemo se odličnim opernim solistom ge. Ljubici Kareni, gdč. Zvonimiri Župevčevi in g. Aleksandru Kolaciu ter njihovim klavirskim spremljevalcem gg. kapelnikoma Antonu Neffatu in dr. Danilu Švari, dalje članom Jerajevega godalnega tria ge. Vidi Hribar-Jerajevi, gdč. Oly Jerajevi in g. prof. Karlu Jeraju, iskreno tudi kapelniku godbe 40. pp. g. kapetanu Dragoljubu Živanoviću za njegov solonastop na kontrabasu.

Enako toplo zahvalo izrekamo požrtvovalnim ansamblom septetu bratov Živkov iz Maribora, vojaški godbi Triglavskega pp. s kapetanom Živanovićem na čelu in ljubkim malim pevcem in harmonikarjem z njihovim neumornim učiteljem in voditeljem prof. Pavlom Rančigajem.

Ljubeznivo so nam šli na roko vsi, na katere smo se obrnili, zlasti ljubljanska mestna občina in lastništva ljubljanskih dnevnikov. Tudi njim vsem naša zahvala, enako pa vsem cenjenim predstavnikom oblasti, korporacij in vsega ljubljanskega javnega življenja ter ljubljanskemu občinstvu, ki je s svojo ogromno udeležbo dalo novinarski prireditvi tako mogočno zunanjo sliko. Vse prosimo, da naj tudi v bodoče ohranijo svoje simpatije slovenskim novinarjem in njihovi stanovski organizaciji.

V Ljubljani, dne 19. decembra 1936.

Odbor.

100 milijonov za slive

Belgrad, 19. dec. m. Po podatkih banske uprave drinske banovine so kmetje iz te banovine letos izvozili okoli 1900 vagonov suhih sliv. Za izvoz je pa še pripravljenih okoli 700 vagonov. Kmetje omenjene banovine so za te izvožene slive dobili približno 100 milijonov dinarjev.

Avtomatska telefonska centrala v Št. Vidu

Belgrad, 19. dec. m. Poštni minister dr. Branko Kaludžerić je razpisal natečaj za razširitev avtomatičnih telefonskih central v Ljubljani in Zagrebu ter licitacijo za nabavko materiala za avtomatične telefonske podcentrale v Zemunu, Pančevu in **Št. Vidu nad Ljubljano. Na ta način bo Št. Vid nad Ljubljano v najkrajšem času dobil avtomatsko telefonsko podcentralo, ki je toliko potrebna in ki katere ustanovitev bodo toplo pozdravili vsi naši gospodarski krogi.**

Ptuj v boju proti jetiki

Ptuj, 18. dec.

Na pobudo protituberkulozne lige v Ljubljani je sklicala krajevna protituberkulozna liga v Ptuju za nedeljo, 13. t. m. konferenco, ki se je vršila v mestni posvetovalnici. Konferenco je vodil lig. predsednik dr. Bela Stuhec, tajnik Šalamun pa je seznanil navzoče o pomenu konference, ki bi naj jih zasledovala. Glavno poročilo pa je podal šefzdravnik dispanzerja dr. Boleslav Okolokulak o delovanju dispanzerja in o ukrepih, kako naj bi bila borba proti jetiki v ptujskem okraju, ki šteje nad 80.000 prebivalcev, čimbolj uspešna. Po statistiki za preteklo dobo je bilo prvič preiskanih 1443 oseb, pri katerih se je v 124 primerih ugotovila odprta tuberkuloza, v 307 primerih zaprta tuberkuloza, sumljivih na tuberkulozi 21, tuberkuloza kosti 6 primerov, tuberkuloza žlez 15 primerov, kožna tuberkuloza 2 primera, larinska 7 primerov, drugih bolezni tuberkuloznega značaja 319, zdravih pa 383. — Pregledano je tudi bilo 521 šoloobveznih otrok. Med njimi se je našlo 9 bolnih na odprti tuberkulozi. Popolnoma pregledanih je bilo 60 družin s 176 družinskimi člani.

Navedene številke dovolj jasno pričajo, da v ptujskem okraju nismo varni pred tuberkulozo. Bolniki dobivajo tudi potrebna navodila, kako se naj obvarujejo pred okuženjem te zavratne bolezni, kajti oddaja bolnikov v bolnišnico je nemogoča, ker je ista prenapolnjena ter ne more obdržati tuberkuloznih bolnikov ono potrebno dobo v oskrbi.

Socialna naloga vsake občine, njihovih glavnih faktorjev je, da vodijo čim večjo in točno evidenco o tuberkulozi v občini in takoj obvestijo protituberkulozni dispanzer o vsakem sumljivem primeru na področju svoje občine. V proračune občin naj se vnesejo čimvečje vsote, ki bodo namenjene za borbo proti jetiki.

Razvila se je živahna debata, koje rezultat je obširna resolucija na bansko upravo v Ljubljani, da se ptujska bolnišnica čimpreje razširi in dobi specialni oddelek za tuberkulozne bolnike.

Pripomniti moramo, da konferenca ni bila tako številno obiskana, kakor je to bilo pričakovati in se zdi, da pri gotovih ljudeh ne zbuja borba proti tuberkulozi nikakega zanimanja.

Ženski slamniki pozimi!

Ljubljana, 19. decembra.

Z vsakim letnim časom se menja tudi moda. Modni saloni bi celo raje videli, da bi bilo mesto štirih, recimo osem letnih časov. Ker pa tega ni, so si napravili modni saloni svoje modne dobe. Človek bi mislil, da se te modne dobe vsaj kolikortoliko ravnajo po letnih časih. Nikdo n. pr. ne bo predpisal, naj nosijo dame poleti kožuhe. Pač pa si privoščijo modni saloni druge stvari, ki jih ne moremo imenovati drugače, kakor — norosti. Za danes samo ena: po ljubljanskih damskih salonih lahko zagledate sedaj sredi zime, ko pritiska z vseh strani mraz, slamnike. In naše dame — saj morajo slediti modi — hodijo pred te izložbe ter poželjivo ogledujejo slamnike. Pa se pred salonom zaustavi avtomobil, iz njega izstopi v kožuh zavita elegantna dama, gre v trgovino in si tam nabere na glavo to, kar k njenemu kožuhu predpisuje moda: letni slamnik. To je v tem zimskem času menda najbolj primerna zveza s praznim prostorom, ki ga slamnik pokriva.

Nove uredbe in pravilniki

Belgrad, 19. dec. m. **Letošnje leto je kmetijsko ministrstvo izdelalo 16 raznih uredb in pravilnikov za zboljšanje posameznih panog našega kmetijskega gospodarstva.** Od važnejših zakonskih osnutkov se sedaj nahajata pred skupščino dva in sicer **zakonski osnutek o gospodarskih zadrugah ter osnutek o sladkovodnem ribarstvu.** V kmetijskem ministrstvu pripravljajo tudi zakon o ureditvi agronomske **veterinarske službe.** Razen tega je že izdelana uredba o **kmetijskih zbornicah,** o silosih ter o **sanaciji vinogradništva.**

Matineja kina Sloge Tel. 27-20
Danes 14·15. in jutri ob 11. uri dopoldan
Cene 3·50 in 5·50 Din
Najlepši film božanske **Grete Garbo**
Kraljica Kristina

„Obzor" o Baričeviću

Belgrad, 19. dec. m. Z zadnjim govorom dr. Janka Baričeviča in Milana Baniča, ki sta te dni ostro nastopila v narodni skupščini ter se, kakor po navadi, obregnila ob vse, kar ne trobi v njihov rog, se bavi tudi včerajšnji »Obzor« ter med drugim pravi, da je dogmatično tolmačenje Baričeviča o ideologiji narodnega edinstva, v kolikor je iskreno, treba brez dvoma pripisovati njegovi frankovski pretklosti. Dokler je namreč bil Baričevič v teh vrstah, je istotako dogmatično tolmačil na najiskrenejši način ideologijo narodnega edinstva. V ostalem pa ni on prvi, pri katerem se lahko ugotovi atavizem iz prejšnjih dob. **Zanimivejše pa je to, da je Baričevič po 6. januarju 1929 bil leta in leta v vrstah bivše samostojne demokratske stranke, oziroma SDK, ter da je odobraval njeno politiko. Njegova metamorfoza je poznejšega datuma.**

Tel. 22-21 **MATINEJA KINA UNIONA** Tel. 22-21
Danes ob 14·15 in jutri ob 11 dopoldne
Cene Din 3.50 in 5.50
Sorell in njegov sin
Prekrasen film očetovske ljubezni in požrtvovalnosti po slovit. romanu, prevedenem v 22 jezikov s 4 000.000 naklade!

Ne pozabite! Jutri bo pela
Gitta Alpar prvič v operetni najslajših melodij
DUBARRY
Jutri premiera v kinu Slogi

Filmi,

ki jih velja videti . . . ali ne videti

»Dvigni sidro« (Kino Sloga). Film je slavospev ameriški mornarici, še v večji meri pa poudarek tovarištva, ki vlada med njenimi častniki. V resničnost tega, kar vidimo na platnu, bi se dalo podvomiti upravičeno ali neupravičeno, na vsak način pa v operetno navlako, ki se meša med topove in ljubavne zgodbice. Precej je nepotrebnega, kar film le podaljšuje in zraven utruja.

Pravoslavni sv. Miklavž

Belgrad, 19. dec. m. Zaradi današnjega pravoslavnega praznika sv. Nikolaja, ko slavi skoro polovica Belgrada svojo slavo, počiva tudi delo skoro v vseh državnih uradih. Slavo obhajata tudi ministra dr. Branko Kaludžerčić in finančni minister dr. Dušan Letica. Dr. Branko Kaludžerčić se je sinoči odpeljal v Sarajevo, da proslavi svojo slavo v krogu svoje družine.

Belgrad je ogorčen nad zapeljivcem Stojanovićem

Belgrad, 19. dec. m. Po pogrebu Žike Dimitrijeviča, ki je na tukajšnjem sodišču streljal na zapeljivca svoje hčerke Stojanoviča, nato pa še sebi pognal kroglo v glavo, so se nepregledne množice ljudstva — do 10.000 jih cenijo — počasi pomikale s pokopališča ter izvajale hrupne demonstracije proti Stojanoviču. Policijski organi so množico razgnali v stranske ulice, tako da je bilo v sredini mesta komaj nekaj sto ljudi, ki niso hoteli zapustiti prostora pred Stojanovičevo hišo in prenehati s hrupnimi demonstracijami in grožnjami. Policija je končno le uspela in razgnala demonstrante. Zdravstveno stanje Stojadinoviča gre po izjavah zdravnikov na bolje.

Naročajte in širite „Slovenski dom!"

Kulturni koledar

Viktor Bežek

Dne 19. decembra 1920 je tragično končal v Ljubljani pedagog, jezikoslovec, urednik in kritik Viktor Bežek. Rodil se je 10. julija 1860 v Postojni. Gimnazijo je študiral v Ljubljani, slavistiko in klasično filologijo pa nekaj časa na Dunaju, potem pa v Gradcu. Potem je bil suplent v Gorici in v Novem mestu. Po profesorskem izpitu pa na učiteljišču v Ljubljani in Gorici. — Ves ta čas se je živahno zanimal za vsa šolska vprašanja. Med vojno je bil v Ljubljani, po vojni pa se je vrnil v Gorico, kjer pa so ga razmere razočarale in potrl. Leta 1919 se je vrnil v Ljubljano, kjer je tragično končal.

Spisal je več jezikoslovnih spisov: Slovniški razgovori, kako pišemo staroklasična imena. — Živahno se je zanimal za literarno kritiko in kulturno zgodovino. Bil je tudi nekaj časa urednik »Ljubljanskega zvona«.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, 19. dec., sobota: Vladimir.
Jutri, 20. dec.: Liberat.

•

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12 in mr. Komotar, Vič.

•

Drama: »Atentat«. Premierski abonma.
Opera: »Cavalleria rusticana«. »Glumači«.
Kino Union: Taras Buljba.
Kino Sloga: »Dvigni sidro«.
Kino Matica: »Maharadžina ljubezen.«

* KINO *
TEL. 22-21 UNION
Krasen film po slavnem Gogoljevem romanu
Taras Buljba
Harry Baur, Danielle Darrieux
TEL. 27-30 SLOGA
Danes nepreklicno zadnjič! Muzikalna veseloigra
Dvigni sidro!
V nedeljo premiera! Slovita pevka
GITTA ALPAR v razkošni operети Dubarry
TEL. 21-24 MATICA
Premiera! Slavni vijolinist Vasa Přihoda v filmu eksotičnega čara in bajnega razkošja
Maharadžina ljubezen
Gustav Diessl, Isa Miranda, Attila Horbiger
PREDSTAVE OB DELAVNIKIH OB 16., 19.30 IN 21.15 URI NED. IN PRAZN. 15., 17., 19. IN 21. URI

Za novinarski penzijski fond so ob priliki novinarskega koncerta preplačili vstopnino odnosno darovali gg. češki in francoski konzul, spediter Rajko Turk, tiskarnar Makso Hrovatin, delikatesna trgovina Janeš na Aleksandrovi cesti, notar dr. Kuhar ter hotelir Miklič. Iskrena hvala!

Izseljeniški večer. Radijska postaja v Ljubljani bo dne 26. decembra na Štefanovo ob 22.15 uri priredila izseljeniški večer. Na tem večeru bodo oni, ki imajo svojce v tujini (ki so v tujini stalno zaposleni, torej pravi izseljenci) le-te lahko pozdravili pred mikrofonom. Zato bodo morali priti ta večer v studio radijske postaje v Ljubljani. Oni, ki pa na Štefanovo zvečer ne bi mogli priti, se pa lahko oglase 21., 22. in 23. t. m. v radio studiu, kjer bodo njihovi pozdravi sneti na plošče. Za te pozdrave je določen le malenkosten prispevek.

Ljubljansko gledališče

DRAMA. Začetek ob 20. uri.

Sobota, 19. dec.: »Atentat«. Premierski abonma.
Nedelja, 20. decembra ob 15. uri: »Repoštev«. Premiera. Mladinska predstava. Izven. — Ob 20.: »Atentat«. Izven.
Ponedeljek, 21. decembra: Zaprto.

OPERA. Začetek ob 2.0 uri.

Sobota, 19. decembra: »Cavalleria rusticana«. Glumači. Izven. Znižane cene od 30 Din navzdol.
Nedelja, 20. decembra ob 15. uri: »Madame Butterffly«. Izven. Znižane cene od 30 Di navzdol.

Drama

Premiera »Atentat«, čigar avtor je Švicar Somin, obeta zopet zanimivo predstavo. V drami sodelujeta kot nosilca edinih vlog ga. Mira Danilova in g. Ivan Levar. Snov obsega tri dejanja. Ta obravnava posledice atentata, ki ga je izvršil eden izmed zakoncev. Razplet dejanja in dialogi, izpeljani z odličnim poznavanjem odrske tehnike in vseh pripomočkov, ki poživljajo potek dejanja, so združeni z vsemi odtenki psihološke motivacije. Režiser: M. Skrbinšek. Predstava je za premierski abonma.

Premiera mladinske igre »Repoštev«, ki so jo igrali z največjim uspehom številni odri, bo v nedeljo popoldne ob 15. uri. Delo vsebuje mnogo šegavosti in humorja, ki ne pripravi samo otroke, temveč tudi odrasle k smehu. Predstava bo izven abonmaja. Pripravil jo je režiser Kreft.

Opera

V soboto bodo peli Mascagnijevo »Cavallerio rusticano« in Leoncavallove »Glumače«. Vsem, ki ljubijo veristični značaj opere in melodiozno glasbo, nudi ta opera velik muzikalen užitek. V odličnih kreacijah sodelujejo dame: Oljdekopova, Spanova, Gnusova ter gg. Francl in Janko, nadalje ga. Gjungjenac v glavni ženski partiji v »Glumačih« in g. Marčec v glavni moški vlogi ter gg. Primožič, Banovec in Kolacio. Dirigent: dr. Švara, režiser: prof. Šest. Predstava bo izven abonmaja.

V nedeljo popoldne ob 15. uri bodo izvajali pretresljivo Puccinijevo opero: »Madame Butterfly« z go. Gjungjenčevo v naslovni partiji. Opera spada po eksotičnem libretu in blesteči melodiki med posebno privlačna Puccinijeva dela. Predstava bo izven po znižanih cenah.

Celjske novice

Prireditev ljubljanske radijske postaje v Celju.

Ker je bilo prvotno javljeno, da se začne prireditev radijske postaje v mestnem gledališču ob 20. uri, opozarjamo občinstvo, da bo začetek koncerta točno ob 20.20 uri, kakor to predvideva radijski spored.

Še šest dni do božiča

Ljubljana v božičnem razpoloženju

Ljubljana, 19. decembra.

Še šest dni je do božiča! Božično razpoloženje pa vlada po Ljubljani tudi že šest dni. Kamorkoli stopiš in kamorkoli se ozreš, od vsepovsod ti sije nasproti nekaj svečanega, skorajda skrivnostnega.

Na Kongresnem trgu

Prvi oznanjevalci bližajočega se božiča se v Ljubljani že od nekdaj zbirajo na Kongresnem trgu. To so podeželani, ki pripeljejo zvrhane vozove smrek in jelk ter začnejo na trgu s svojim prekupčevalskim poslom. Tu se razvija potem vse dni do božičnega večera najživahnejši dirindaj. Prihajajo meščani in odhajajo, največ iz radovednosti, čeravno je mnogo takih, ki sicer res kupijo, toda navadno po dolgem, dolgem izbiranju. Do izbiranja ima vsak pravico, kakor ima vsak pravico do »glihanja«, ki ga meščan uveljavlja posebno pri nakupovanju podeželskih proizvodov.

Pretežni del dirindaja povzroča na Kongresnem trgu okrog in med jelkami mestna deca. V gručah se zbirajo otroci okrog vsakega prekupčevalca in spremljajo vsako mešetarenje. Potem pa se ponujajo, da ti odnesejo jelko domov, seveda samo za — dva dinarja. In če hočeš dati jelko šolskemu fantiču, da ti jo nese domov, stopi vmes starejši moški, ki fanta odrine in te opozori, da je on bolj potreben. Tudi slika sodobnega božičnega razpoloženja.

Pred izložbami

Istočasno, ko se je spremnil v gozd božičnih drevesc Kongresni trg, so dobile spremenjeno lice izložbe. Iz vsake izložbe sije božič s svojimi tradicijami, vsaka izložba te vabi s svojim »najprimernejšim darilom«. Pred izložbami pa se gnetejo otroci, ki pred vsako trgovino doživljajo nov božič, ki se nekako plaho in s spoštovanjem ozirajo po božičnem možu v izložbi in ki jim pogledi v brezmejni blaženosti ob misli na božični večer plavajo z enega predmeta na drugega. In če ne moreš nikjer najti božičnega razpoloženja, potem se pomešaj med to deco; spomni se mladih let, ko si z neugnanostjo vsak dan trgal s koledarja »dneve« ter imel prešteto vsako uro, ki preteče do svetega večera, ko si z nezmanjšano napetostjo in s skrivnostnim pričakovanjem doživljal božič pred izložbami in ko si končno ves blažen čakal doma, kedaj se bodo odprla vrata in kedaj boš zagledal skrivnost svetega večera — ožarjeno božično drevesce.

V Tivoliju

In če si postal že tako »posloven«, da si vsega tega ne moreš privabiti v spomin, potem stopi v Tivoli. Tam se v popoldanskih urah sprehajajo meščani. In stopaj počasi za skupinico otrok, ki

se preriva okrog očeta, strica ali starega očeta. Ne zanima jih sedaj park toliko, kakor poprej; tudi igre puščajo bolj v nemar. Vsi so z očmi uprti v starega očeta, gnetejo se mu tik pred nogami ter z odprtimi usti poslušajo božično pripovedko o Jezušcku, o Nazaretu, o dobrem otroku, ki ni imel nikogar in ga je prišel na sveti večer obiskat Jezušček, o božičnih darovih itd. itd. Kakor z neko skrivnostjo in blaženostjo navdahnjeni silijo otroci, da začne stric z novo pravljico, da doživijo novo božično zgodbico.

Po božjih hramih

Če pa ne najdeš božičnega razpoloženja ne po mestnih ulicah, ne v Tivoliju in ne med jelkami na Kongresnem trgu in če hočeš doživeti pravi smisel božičnih praznikov, potem stopi v božjo hišo. Tu vlada mir, ki ti prehaja v dušo. Po klopeh sede negibno postave z očmi uprtimi pred glavni oltar; pred spovednicami pa se vrstijo meščani in podeželani, premožni in brezposelni: vsi iščejo miru in pravega božičnega razpoloženja, da jim bo sveta noč blaženo doživetje, kakor nekdaj v otroških dneh...

Na trgu pred prazniki

Ljubljana, 19. decembra.

Dasi smo pred prazniki, vlada na živilskem trgu nekako mrtvilo. Niti ni veliko blaga naprodaj, niti ni povpraševanje po njem bogve kako veliko. Zanimivo pa je letos dejstvo, da cene niso še nič poskočile, kar je bilo prejšnja leta v navadi. Ljubljanske gospodinje hodijo na trg sicer z velikimi košarami, vračajo pa se domov na žalost prodajalcev skoro s praznimi. Toda branjevke upajo, da bosta zanimanje in kupčija za njihove predmete vsaj zadnji teden dosegla višek.

Na včerajšnjem ribjem trgu je bilo sicer veliko rib, toda promet je bil slab. Kljub pozni ribji sezoni so bile ribe še dokaj poceni. Ščuke in krapi po 16 Din kg, postrvi, luben, jezik in trilje po 40 Din kg, jegulje, tun in osliči po 30 Din kg, kečige so veljale 39 Din, žabji kraki pa par 1 Din.

Na sadnem trgu je največ orehovih jederc za božične potice. Prodajajo jih kg po 18 Din, cele pa liter po 4 Din. Jabolka se dobe že od 4 Din dalje, hrušk pa je malo, zato so seveda tudi dražje.

Zelenjadni trg je založen z radičem, špinačo, motovilcem, ki se ga dobi merico za 1.50 Din. Veliko je tudi fižola liter po 2.50 Din. Krompirja pa je malo in ga prodajajo kg po 1 Din. Uvožena cvetača velja kg 5 Din.

Prav dobro pa je založen **perutninarski trg.** Jajčka se dobe po 1 Din komad, piščeta par 30 Din, kure 22 Din komad. Veliko pa je tudi zaklane perutnine.

Tudi je veliko mlečnih izdelkov, toda trg za to robo se je moral umakniti božičnemu sejmu, ki je ob stolnici in semeniščU.

Jutri bo občni zbor JLAZ

V vrsti občnih zborov naših najvišjih športnih edinic bo glavna skupščina lahko atletov v letošnjem letu poslednja, ki bo zopet razburila športne delavce.

Slovenci igramo v Jugoslaviji v lahko atletskem športu zelo važno vlogo, kot smo na to že pokazali v nizu člankov. Smučanje, plavanje in lahka atletika so one panoge telesnega udejstvovanja, kjer budno zasledujemo sleherni preokret in slednjo skupščino, ki podaja obračun svojega dela v poslovnem letu.

S temi mislimi smo vzeli tudi v roke pismeno poročilo odbornikov JLAZ, ki podaja obračun svojega prav za prav dvomesečnega dela, formalno pa obračun že od 8. decembra 1935, kajti izredna skupščina JLAZ je v oktobru prevzela delo za nazaj prav do zadnje redne skupščine v l. 1935. Poročilu se vidi, da je pisano v zagovor in opravičilo ostrim napadom današnje opozicije, oziroma prejšnjega upravnega odbora.

Delo upravnega odbora

Najbolj pade v oči dejstvo, da je novi upravni odbor v dveh mesecih črtal nič manj kot deset klubov pod pretvezo, da niso izpolnili svojih dolžnosti, ki jih nalagajo pravila. Tajniško poročilo natančno obdeluje vsak primer in treba je priznati, da ima res skoraj vedno prav. Tako so bili črtani sledeči slovenski klubi: SK Trbovlje, SK Zagorje, SK Maribor, SK Jadran in pa SK Planina iz Ljubljane. Treba je priznati, da so bili prvi štirje klubi črtani pravično. Oni niso izpolnili dolžnosti, ki bi jih morali izpolniti kot člani JLAZ.

Drugo pa je vprašanje z SK Planino iz Ljubljane. Ona je izpolnilo do JLAZ vse obveznosti: SK Planina je priredila svoj obvezni miting in njeni juniorji so z znatnim uspehom nastopali na skoraj vseh lahko atletskih prireditvah. Tako naj omenimo odličnega tekača juniorja Koširja, Pavliča in še druge, ki so s svojimi res lepimi rezultati dokazali, da SK Planina resno pojmuje delo na lahko atletskem polju. Pa se je našla »doktorska« uprava JLAZ, ki je na zelo samovoljen način razlagala pravila in njihov smisel. SK Planina je bila sprejeta decembra meseca lanskega leta. Po pravilih pa je treba prirediti obvezen nastop do 15. novembra vsakega leta. Ker torej SK Planina prijavljena v decembru ni mitinga mogla prirediti, se črta. Poudarjamo, da pravila nikjer ne predvidevajo, da se klub ne bi smel prijaviti v razdobju od 15. nov. do 1. jan. in da je to zelo samovoljna razlaga pravil.

Če JLAZ tega sklepa ne sistira, moramo smatrati to samo za afront proti SK Planini. In prav vedno je Zagreb tukaj, ki nam nagaja. Naj opozorimo zopet na afront, ki so ga zagrebški klubi zagrešili napram SK Ljubljani ob vstopu ljubljanskega moštva za tekmovanje v državno prvenstvo. Do kdaj se bomo morali spotikati še vedno ob takih neljubih zadevah!

Novi odbor JLAZ je dosedaj pokazal, da mu je mnogo na tem, da dvigne našo lahko atletiko. Dobili smo podzveze, ki bodo zato k temu mnogo pripomogle in tudi iz poročila vseh odbornikov se jasno vidi, da hočejo napraviti red v JLAZ.

Kaj pravi tehnični referent

Tehnični referent g. Zlatko Muhoič podaja v svojem poročilu tehnično delo odbora JLAZ. Referat kaže, da se mož na stvari spozna. Tudi mi smo v teku leta pokazali na napake, ki jih vrši tehnični referent. Obilica slabo pripravljenih mitingov je atletom več škodila kot pa koristila. Napredek v prvem polletju dela je pokazal boljšo bilanco, kot pa doba po olimpijskih igrah. Krona vseh neuspehov je srečanje Jugoslavije z Grčijo v Zagrebu in pa balkanske igre, kjer je Jugoslavija komaj zadržala drugo mesto pred Romuni.

Zanimiva je ugotovitev tehničnega referenta, da smatra Celje za najuspešnejše mesto v lahki atletiki.

Za nepravilno smatra na novo upeljan sistem za državno prvenstvo moštev. Tudi mi smo svoj čas že pokazali na to preveliko kompliciranost razredov in računa, ki bi ga kazalo tudi izpremeniti. Dalje je pokazal tehnični referent napake v državnem prvenstvu poedincev — prireditev, ki naj bi bila središče vseh nastopov, ki je pa postala zakoten miting, ki ga nihče ne vzame za prav.

Vse te in še mnogo drugih stvari je, ki naj jih razpravlja nedeljska redna skupščina JLAZ. V interesu naše lahke atletike je, da bo ta skupščina na dostojni višini.

Od tu in tam

Belgrad je še vedno razburjen zaradi dogodkov, ki so se odigrali v četrtek na sodišču. Ranjeni inženir Stojanovič je po zatrdilu zdravnikov izven nevarnosti ter bo najbrž že v treh tednih zapustil bolnišnico. Vsa javnost pa je proti njemu, da dobiva Stojanovič v bolnišnico grozilna pisma poleg pretenj, ki se slišijo po cestah in lokalih na njegov račun. Zaradi tega so morali postaviti pred vhod v bolnišnico orožnika, prav tako pa tudi pred sobo, v kateri bolnik leži. V Belgradu skoro ne pomnijo primera take tragedije, v kateri bi javnost tako enodušno obsojala zapeljivca in pomilovala očeta, ki ga je nesrečna smrt hčere tako potrla, da je šel maščevat čast svoje družine. Prav to javno mnenje je značilno in dokaz, da je med Srbi še mnogo ljudi, ki dajo kaj na poštenje, ker ne morejo ostati ob kričečem primeru moderne pokvarjenosti in zločinske brezvestnosti hladni in brezbrižni.

Ravnateljstvo Osrednjega urada za zavarovanje delavcev je včeraj obravnavalo poslovanje v prvih devetih mesecih letošnjega leta. Število zavarovancev je naraslo za skoro 51 tisoč članov. Kljub temu pa se je bilanca zaključila z deficitom 4 milijonov 900 tisoč dinarjev. Dohodkov je bilo 212.270.000, a izdatkov 217,216.000 dinarjev. Od okrožnih uradov, katerih je v državi 20, so zaključili poslovanje v prvih devetih mesecih s prebitkom okrožni uradi v Ljubljani, Banjaluki, Dubrovniku, Nišu, Novem Sadu in Osijeku. Ostalih 14 pa je imelo deficit.

Zagrebški oglasni zavod, ki nosi ime »Globus«, ima solastnika, ki je dober znanec policije. Že dvajsetkrat je s svojim obiskom počastil policijo. Ker so ga pa zdravniki priznali za omejenega, ni za svoje prevare še nobenkrat sedel v zaporu. Ostal pa je tak, kakršen je bil. Od raznih trgovcev je izmamil večje vsote denarja, ker je »nabiral« oglase za vestnik mestnih podjetij. Nastopal pa je tudi kot šef bolnišnice ter nabavljal velike množine obuval in copat. Povsod so mu nasedli. Zdaj pa iščejo poti, po kateri bi ga naredili neškodljivega.

Vojvodina je zadnje mesece izvozila precejšnje količine žive in zaklane perutnine. Obeta se jim pa še veliko, ker bo Nemčija v kratkem naročila še 50 vagonov. Nasprotno pa ni kupcev za jajca. Zanima se zanje v mali meri le Nemčija. Purane pa kupujejo Angleži. Kupili so jih že 40 vagonov. Prav tako kupujejo Angleži velike množine puranov na Hrvatskem.

Novi Feniks bo svojim zavarovancem izplačeval le 45% zavarovalnine. Če se bo pa posrečilo dobiti iz inozemstva Losingerjeve menice, pa se bo izplačevanje povišalo na 75%. Pomanjkanje premijskih rezerv je nastalo zaradi padanja tečaja ameriškega dolarja in zaradi tega, ker se največji del menic nahaja v posesti jugoslovanskega Feniksa.

V Zenici še vedno razširjajo železarno. Sedaj gradijo objekte za livarne. Nova zgradba mehanične delavnice je pa že popolnoma gotova, treba je v njej namestiti le še stroje. Pri vseh zgradbah pa je postavljena železna konstrukcija.

Hrvatje iz bogatejših krajev sprejemajo na svoj dom otroke revnih rodbin. Te otroke bodo potem vzeli za svoje, jih poslali v kmetijske šole, nakar jim bodo po dovršenem 20. letu darovali nekaj zemlje. Tako bodo otroci revnih družin postali samostojni gospodarji.

V Čazmanskem in belovarskem okrajn je dolgo časa gospodarila in ropala velika razbojniška tolpa. Preko petdeset zločinov je imela na vesti. Orožniki so jo stalno zasledovali, uspelo pa jim je le toliko, da so pred mesecem pobili tri člane te tolpe. Ostale pa so le težko zasledovali, ker so jih ljudje morali skrivati zaradi groženj. Pred nekaj dnevi pa so polovili še ostale člane te tolpe. Enega od njih so prijeli in ga uklenjenega odpeljali v gozd, kjer je imel spravljeno svoje orožje. Ko so pa prišli v gozd, se jim je iztrgal in pobegnil. Orožnikom ni preostalo nič drugega, kakor da so začeli za njim streljati in ga ubili. Tako so ljudi rešili strahu.

Pri delu so zalotili svedrovce v blagajno v Subotici. Proti večeru so se vlomilci skrili v klet znane izvozniške tvrdke, nakar so vdrli v pisarno, ko so uradniki odšli. Blagajna pa jim je dala kar precej dela. Trudili so se na več krajih blagajne, vendar bi se jim trud skoro gotovo izplačal, če jih ne bi premotil nočni paznik, ki je v tem trenutku prišel v pisarno. Vlomilci so jo morali kar potegniti skozi okno na prosto.

V Novem Sadu so pred dnevi aretirali vlomilca, ki jim je pa povedal še to novost, da bo njegov tovariš, ki je še ostal na svobodi, na določen dan vlomil v neko špecerijsko trgovino. Sprva mu na policiji sicer niso hoteli verjeti, ker so mislili, da si hoče vlomilec privoščiti šalo na njihov račun. Pa so si premislili in le postavili ob trgovini zasedo. Vlomilec se je ujel. Ko je zvečer odšel zadnji kupec iz trgovine, je skočil noter vlomilec Benko, zagrabil neko železo in hotel z njim udariti trgovko. Takrat pa so skočili orožniki in ga hoteli zgrabiti. Vlomilec pa jim je ušel, da so morali streljati za njim. Med begom pa je streljal na orožnike. Vendar so ga zadeli tako, da je že naslednji dan umrl v bolnišnici. Vlomilec Benko jo je prav pred kratkim primahal iz Madžarske, kjer je zagrešil veliko število vlomov. Ker se mu pa tam ni zdelo več varno, je začel svojo obrt izvrševati v Jugoslaviji.

Včeraj dopoldne je bila prva seja novoizvoljene Zbornice za TOI. Na tej seji je bil konstituiran odbor. Seja je vodil komisar dr. Logar, ki je potem, ko je podal izčrpno poročilo o dosedanjem poslovanje Zbornice, predal vodstvo seje najstarejšemu svetniku g. Elsbacherju. Sledile so volitve, pri katerih je bil izvoljen za predsednika gospod Ivan Jelačin, ki je dobil 29 glasov, dočim je njegov protikandidat g. Avsenek dobil 28 glasov. Za podpredsednike so bili izvoljeni gg. Elsbacher, Ogrin in Skubec, dočim bodo četrtega podpredsednika izvolili pozneje.

Ne samo čaj ....
„Naš čaj"
je najboljša domača zeliščna krepilna pijača.
NAŠ ČAJ dobite v špec. trgovinah.
KMETIJSKA DRUŽBA V LJUBLJANI.

Nova sovjetska ustava

V zadnjih dneh je bil zaključen kongres zastopnikov komunistične stranke socialističnih sovjetskih republik. Kongres je trajal celih 14 dni in je bila glavna točka dnevnega reda nova ustava, ki se imenuje Stalinova ustava. Razumljivo je, da delo na novi ustavi ni bilo majhno, kajti Stalin je z največjo skrbjo pripravil vse, da napravi nekaj, kar bi spravilo vse rusko življenje na popolnoma drug tir, kakor je bilo dotedanje. Ko je bila v začetku letošnjega leta objavljena vsebina nove ustave, je nastala reakcija med tako imenovanimi čistimi Ljenisti, Trockisti pa so sprejeli to ustavo kot novi dokaz za to, da se Stalin oddalji od marksistične doktrine o državi in družabnem življenju.

Najbolj so oporekali temu, da bi dobili kmetje iste pravice, kakor industrijski delavci, ki so prav za prav temelj sovjetske države ter da se prizna njim lastninska pravica. To bi bilo v očitnem nasprotju z marksistično idealogojo o novem družabnem redu. Stalin je na kongresu v Moskvi ugotovil, da se nova ustava ne samo ne oddaljuje od tega ideala sovjetske države, ampak da tudi nudi vse pogoje za ostvaritev. Kot glavni dokaz za to je navajal, da ostane v sovietski državi še naprej glavni politični

temelj - komunistična stranka

Povdaril je, da ni niti govora o tem, da bi bile dovoljene druge stranke. Ta argument naj bi potrdil, da v Sovjetski Rusiji v nasprotju z buržujskimi razrednimi državami ne more obstojati nobena druga stranka razen komunistične, ki predstavlja pooblaščeni sloj, ki naj vlada. Resnica pa je nasprotno ta, da sovjetski režim ne dovoljuje obstoja drugih strank. Sicer pa je ta argument brez podlage tudi, če gremo s stališča avtoritativne države, v kateri more obstojati samo ena službena stranka. Ta neskladnost v sovjetski državi ni nikak razlog, da ne bi mogli obstojati še druge, razven komunistične. Sloj visokih sovjetskih organov tvori po svojih dohodkih, po udobnem načinu življenja, posebno pa po svoji politični moči razred velikega kapitala. So celo na boljšem položaju, kakor kapitalisti v drugih državah, ker sovjetske funkcijonarje ščiti njih politična moč in politični položaj. Nihče jih tudi ne sme kritizirati.

Pogoj za obstoj napredne družbe

Poleg tega pa je tudi uvedba načela neenakih mezd, kar je tudi eden od glavnih ugovorov čistin Ljenistov in Trockistov, napravila velikansko razliko med skupinami in posameznimi delavci. Ker pa ni enakih mezd, je jasno, da je tudi življenjski nivo različen. To pa je bistveno za obstoj ali neobstoj razredne družbe. Znano je tudi, da visoki sovjetski funkcijonarji stanujejo po zelo udobnih stanovanjih; mnogi po dvorcih nekdanjih plemičev, kadar Litvinov počiva v Ženevi, potuje na francosko riviero. Nasprotno pa delavstvo stanuje po ogromni večini v nehigienskih stanovanjih, ki nimajo dostikrat niti luči niti peči in ki često obstoje iz ene same sobe. Velika razlika je tudi v plačah visokih sovjetskih funkcijonarjev in navadnih delavcev. Prvi zaslužijo že na mesec več kakor pa delavec na leto. Navaden strokovni delavec nima možnosti, da bi se vozil z avtomobilom, dočim ima sovjetska birokracija na razpolago luksuzne limuzine.

Brezrazredna družba obstoji torej v Sovjetski Rusiji samo na papirju. V resničnem življenju tega ni.

Nadaljevanje diktature

Morda je imel Stalin prav, ko je naglasil, da nova ustava krepi sdanji sistem v Sovjetski Rusiji v političnem oziru. Nova sovjetska ustava je nadaljevanje diktature neznatne manjšine komunistične stranke, ki se je s silo prikopala na krmilo. V resnici bo ostalo vse tako, kakor je bilo dosedaj, ker bodo mogli biti izvoljeni samo komunisti, ki so edini zaščiteni. Po novi ustavi bo 25.000 glasov lahko izvolilo enega zastopnika in ne več 125.000, kakor prej. Staro stanje bo nova ustava že zato spremenila čimprej, ker je v sovjetski državi strogo izvedeno načelo hierahije. Odločilno besedo ima torej vodstvo stranke. Nova sovjetska ustava predvideva ustanovo predsedništva in osrednjega sveta sovietov, kar v resnici obstoja tudi že danes kot formelna vrhovna ustanova v Rusiji.

Kalinjin je v praksi samo še figura. Zapoveduje Stalin, glavni tajnik komunistične stranke, ki je v resnici avtokrat in diktator sovjetske države. Vse kaže, da bo ostalo vse pri starem, ko bo izglasovana Stalinova ustava. Dokler bo Stalin živ, ne bo pustil krmila iz rok, pa naj bo na papirju kakršnakoli ustava. Ko pa ne bo Stalina več, pa bo kak drugi oblastnik opravljal diktatorsko oblast; kajti ni misliti, da bi se sovjetski režim mogel obdržati na drug način, kakor z despotstvom.

Popolnoma naravno je iz tega stališča zadržanje sovjetskega režima, da je Stalin despot, kajti kaj bi se bilo moglo pripetiti, če Stalin na primer v zaroti Trockistov ne bi bil postopal po despotsko, brezobzirno. Izzval bi brez dvoma državljansko vojno. Sicer pa je v Rusiji vedno zapovedovala kruta roka.

Kako so bili boljševiki številčno slabi, ko so dejansko prevzeli oblast v svoje roke in bili šele nekoliko mesecev na krmilu države, je pokazala ustavotvorna skupščina, ki so jo bili sklicali v začetku leta 1918 v Moskvi. Ko je Lenin videl, da je v manjšini, je enostavno zapovedal, da se ustavotvorna skupščina razpodi, poleg tega pa je dal še zapreti tudi one socialistične revolucionarje, ki so vse svoje življenje preživeli po temnicah ali v Sibiriji v boju proti carizmu. Od teh časov uporništvo nikdar ni prišlo več do veljave. Podložnikom

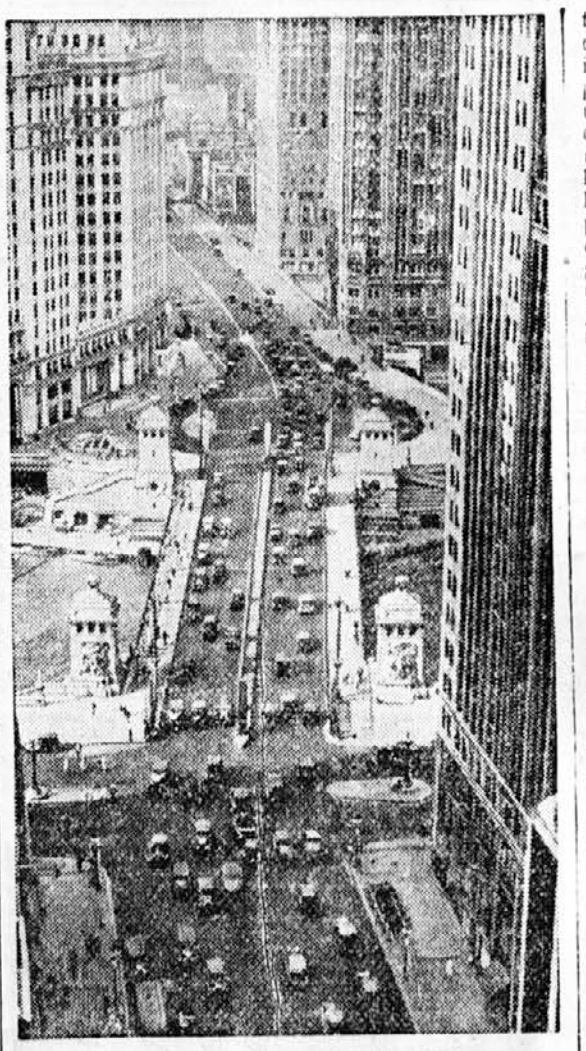

V prepadih med nebotičniki v Chikagu.

zapoveduje en sam človek z nekoliko svojimi pomočniki.

Zasebna lastnina

Kakor nova ustava stvarno ne spreminja ničesar v obstoječem redu, pa se ne more isto trditi za druge panoge življenja v sovjetski državi. Nova ustava je v tem oziru sankcionirala nekatere izpremembe, ki pomenijo idejni polom marksističnega nazora o družbi. V načrtu svoje ustave je Stalin predvidel pravico do zasebne lastnine kmetom za oni hektar zemlje in za tisto, kar mu je bilo dovoljeno imeti in obrniti v svojo korist. S tem je sankcionirana pravica do zasebne lastnine in velja to v omejenem obsegu tudi samo za kmeta. Z idejnega stališča pa je to vendar polom marksistične težnje, ki ne priznava zasebne lastnine v komunistični državi. Ta polom pa je z ozirom na svojevrstne ruske razmere še bolj značilen in pomemben, ker ruski kmet predstavlja 80% prebivalstva.

Ko se torej tej večini prizna pravica do zasebne lastnine, je jasno, da je marksistično načelo o tem popolnoma zavrnjeno. To pomeni nekak odstop od marksističnega nazora in je ta odstop postal očitnejši še potem ko je bil sprejet sklep, da se prizna naslednikom dedna pravica do omenjenega dela posestva. Stalin je pristal na to, da se ta predlog vnese v njegov ustavni načrt. Iz tega sledi, da je nova ustava sankcionirala pravico nasledstva, kar je v nasprotju z načelom komunistične države. Trockisti in Lenisti sedaj lahko popolnoma upravičeno trdijo, da se je Stalin oddaljil od osnovnih temeljev komunističnega družabnega reda. Tudi glede vprašanja kolhozev se je Stalin nekoliko oddaljil od markstističnega nazora. Predlog podeželskih delegatov, da se prizna kmetom in delavcem na kolhozih dosmrtna pravica uživanja dotičnega kolhoza, je zelo iznenadil Stalina in njegovo ožjo okolico. Vendar je na koncu koncev nanj pristal. Tudi v tej točki je torej propadel kolektivni komunistični princip pred prirojeno težnjo kmeta, človeka, da postane lastnik tega, kar obdeluje. To je v resnici zmaga individualističnega načela nad kolektivnim.

Leninova stranpot

V socialnem oziru je danes Sovjetska Rusija po 19 letih svojega obstoja na razpotju. Komunistični ideal o družbi je potisnjen v stran. Z odstopom od tega načela je Stalin priznal, da mu ni uspelo organizirati komunistične družbe. Stalin sedaj kuje kompromise z individualističnim načelom, in s prirojeno težnjo po zasebni lastnini.

Ta Leninova stranpot bi se mogla opravičiti s tem, da je sovjetski režim bil samo nekoliko let na oblasti, da je prvič začel uresničevati svoja načela in da je država izmozgana radi dolgotrajnih vojn: prej svetovne vojne, nato pa državljanske. Lenin je uvidel, da bi čisti komunizem privedel sovjetsko državo do poloma še prej, predno bi mogel komunizem organizirati. Zato je taktično popustil, da bi si ruski kmet malo oddahnil. Pozneje pa, ko bi kazalo, da je tega oddiha že dovolj, bi bilo treba po Leninovem mnenju nadaljevati s podvojeno silo čisto komunistično politiko. Stalin pa misli drugače. On je po 19. letih izkušnje sankcioniral z ustavo zasebno lastnino celo v obliki nasledstva. To je potrdilo in priznanje neuspeha, poloma komunističnega nazora o družbi. Stalin je stal na polovici poti k povrnitvi zasebne lastnine. Na tej točki pa se ne bo mogel dolgo zadržati. To potrjuje tudi sam kongres sovjetskih delegatov v Moskvi. Kmet, ki tvori, kakor rečeno, 80% vsega prebivalstva, bo gnal Stalina naprej in bo skušal poiskati še večje pravice: zahteval bo, da postane popoln gospodar zemlje, ki jo obdeluje in ne bo hotel več delati tlake za državo, kakor jo mora danes.

Prošnja procesija za zdravje Sv. očeta v Dudesti Cioplea pri Bukarešti. V sredini romunski nadškof Cisar.

Obvestila

»Filozofsko društvo« v Ljubljani bo imelo danes dne 19. decembra ob 18. uri v predavalnici mineraloškega instituta na univerzi svoje tretje predavanje. Predaval bo vseuč. prof. dr. Franc Veber o temi Duševslovni značaj naše dobe. Vabljeni vsi, ki se zanimajo. Vstop prost.

V »Cavalleriji rusticana« in »Bajacu«, ki se ponovita drevi v Operi, pojeta glavni ženski partiji ga. Gjungjenac in gdč. Oljdekopova, tenorski partiji gg. Marčec in Franci, prelega v Bajacu pa g. Primožič. Opozarjamo, da veljajo za to predstavo znižane cene.

Cerkveni koncert. Pododbor društva Rdečega križa priredi cerkveni koncert v ponedeljek 21. t. m. ob 8. uri zvečer v frančiškanski cerkvi. Poje frančiškansko pevski zbor pod vodstvom gospoda kapelnika Neffata. Orgle igra prof. gospod Matija Tome. Violinske solo točke izvaja virtuoz gospod Leon Pfeifer, pevske solo-točke pa g. Tone Petrovčič. Zbirali se bodo prostovoljni prispevki za ljubljanske reveže.

I. letošnja produkcija drž. konservatorija nam prinaša izključno le dela češke literature. Zastopani so češki klasiki, pa tudi najnovejši sodobni veljaki. Od prvih: Benda, Dvořak, Novak, Suk in Smetana, od drugih pa Šin, Krička, Haba, Vycpalek in Vomačka. Produkcija bo v veliki filharmonični dvorani ob četrt na 7 zvečer v ponedeljek, dne 21. t. m. Spored v knjigarni Glasbene Matice.

Recitacijski večeri so v navadi pri vseh narodih. Najbolj zanimivi pa so takrat, če bero avtorji sami svoja dela. To bo v torek, dne 22. t. m. zvečer, ko bo bral v mali filharmonični dvorani svojo najnovejšo zbirko pesnik Pavel Golia sam. Zato ne zamudite lepega zanimivega užitka in kupite vstopnice po 10 Din v knjigarni Glasbene Matice, za dijake velja pa samo 2 Din stojišče.

Zveza bojevnikov ima v nedeljo, dne 20. decembra ob 10 dopoldne v Rokodelskem domu, Komenskega ulica v Ljubljani, redni letni občni zbor. Skupine pošljite svoje delegate! — Odbor.

»Mrtva Straža« v Ljubljani. Izšla je prva številka tako imenovanega lista, ki hoče obravnavati narodna vprašanja in organizacijo dela pri nas. Dobi jo brezplačno vsakdo, ki se oglasi zanjo na gorenji naslov.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobite v najboljšem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«, ki stane mesečno samo 10 Din.

Sobota, 19. decembra: 12.00 Plošče za plošče pisana zmes - pesmic veselih in godbe za ples — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Plošče za plošče pisana zmes pesmic veselih in godbe za ples — 14.00 Vreme — 18.00 Zadelopust! (plošče) — 18.40 Pomen našega rudarstva za narodno gospodarstvo (g. Viktor Gostiša) — 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Kmetijsko gospodarstvo Jugoslavije v letu 1936 (Ivo Zoričić iz Zagreba — 19.50 Pregled sporeda 20.00 Zunanja politika (urednik dr. A. Kuhar) — 22.20 Pojdimo v Celje na veselje! (Obisk mikrofona v celjskem mestnem gledališču) — 22.00 Čas, vreme, poročila, spored 22.15 Cimermanov trio

Drugi programi

Sobota, 19 decembra: Belgrad: 19.50 Srbski večer 22.20 Kavarniška godba — 22.50 Plesne plošče — *Zagreb:* 20.00 Hrvatska glasbena zgodovina — 20.45 Trio 21.45 Plošče — 22.20 Plesna glasba — *Dunaj:* 19.40 Schmidt poje — 20.30 Božična pravljica — 21.55 Film 22.20 Plesna glasba — *Trst-Milan:* 21.00 Verdijeva opera »Aida« — *Rim-Bari:* 20.40 Orkestralni koncert — 21.20 Simfonični koncert — *Praga.* 19.15 Plesna glasba — 20.30 Opereta — 22.15 Pošče — 23.00 Zabavni koncert — *Varšava:* 19.30 Orkester in zbor — 21.00 Plesna glasba 21.30 Zbor in solisti — 22.30 Schumannova fantazija 23.00 Plesna glasba — *Berlin:* 20.10 Berlinske pravljice *Monakovo:* 20.10 Vojaški večer — *Bukarešta:* 20.15 Vokalni koncert — 21.30 Koralni koncert — 22.00 Plesna glasba — 23.00 Jazz.

Gospod Čifuj gospodu v uniformi pred barom: »Halo, pridite sem z vozom!«

»Gospod, kako pa govorite, jaz sem vendar kapitan!«

»Potem pa pridite z ladjo.«

Sven Elvestad: 29

Zlodej se dolgočasi

»Kakšen ton pa je to!«, je pridal ter razburjen skočil pokonci, »moje ime je grof Giuseppe Sapienza della Monte Maggiore, in kakor lanski sneg me briga, kar ste prebrali.«

Rist je pokazal nanj.

»Prebral sem kretnje vaših rok, ki ste jih dvignili, ko ste govorili z mojim švedskim tovarišem,« je rekel mirno. »Pomenile so: ‚Delajte se, kakor da me ne poznate!' Ta znak je bil Johnsonu namenjen.«

Nikdar se ni določno razjasnilo, kaj je Monte Maggiore prav za prav hotel, morda je hotel na Rista planiti, ali kaj podobnega, vsekakor je hipoma kriknil in bolečine, obenem pa zaklel. Šved Bergerona, ki se je še vedno dobrohotno smehljal, je naenkrat zgrabil njegovo desnico in jo v premišljenem džindžitsu prijemu zavil nazaj, tako da je počila (odtod bolečinski krik), obenem pa je nek predmet zveneče padel na voščen prt, bil je revolver (odtod kletvica). Mož je zelo obledel, njegova roka se je ohlapno obesila. Baron Bergerona je dejal prijazno:

»To je pa zelo čedna stvarca, ta revolver,« in ga prijel v roko.

Naenkrat je Rist vzkliknil:

»Ta ima papirje.«

Radi ohromele roke je bil diplomat brez moči zato je trajalo le par trenotkov, pa je barona Bergerona imel njegovo listnico med svojimi prsti. Vrgel jo je Bredeju, ki jo je pregledal. Kmalu je našel svoje ukradene papirje.

»Zadovoljen sem,« je dejal.

Rist se je obrnil do Amerikanca:

»To je bil prebrisan domislek; ko bi ne razumel napolitanskega znamenjskega govora, bi se jim posrečil.«

Johnsonu so se izvile grozeče besede, Šved pa mu je takoj zaklical.

»Nikar ne grozite! Jaz sem član švedske policije. Poznam vašega tovariša della Monte Maggiore. Pod nekim drugim, nemara še lepše zvenečim imenom je dve leti sedel v Langholmenu radi kraje draguljev. Nimam prav nobene korajže, da bi natančneje preiskoval vso častito družbo, trenotno sem namreč na počitnicah.«

Stal je z zaplenjenimi predmeti pred vsemi, revolver je bil vtaknil v žep, nato je potežkoval eno listnico za drugo v svoji roki, kakor kakšen ocenjujoči dražbilec, nazadnje pa je iztresel ves denar iz njih, bilo ga je doberšen kup.

Diplomat z zvenečim imenom je udaril na drugo struno; zdaj je položaj popolnoma pravilno razumel; to je bilo čisto zasebno reševanje spora, ki vanj policije niso hoteli mešati, kljub bolečini v roki je njegov obraz zažarel od veselosti.

»No, zdaj se torej zdi, da je zadeva rešena v zadovoljnost gospodov,« je dejal. »Ali je ne bi mogli zaključiti v neki obliki, ki bi bila malo bolj zadovoljiva?«

Rist je razumel, kaj je mislil in je začel takoj izbirati oblike v besede, ki se z njimi izraža diplomatski svet:

»Gospod grof želi nemara, da bi naš razgovor potekel mnogo neprisiljenejše, ko bi njegove cenjene tovariše osvobodili lisic?«

Grof je s spačenim obrazom pritrdil. Gustav je odvzel lisice. Amerikanec je prekrižal roke na prsih, s čemer je hotel pokazati, da ima čut za učinkovite kontreste.

»To si lahko dovolimo,« je nadaljeval Rist, »posebno zato, ker je vse orožje v naši lasti.«

Naštel je tritisoč kron od kupa in ga izročil Bredeju.

»Kajne, gospodje, saj je prav, da temu gospodu vrnemo njegov denar?«

»To je dostojno,« je odvrnil grof.

Johnson je strmel vanj s pogledom, da so njegove oči bile kakor dvoje revolverskih cevi.

»No, in stroški,« je privrgel generalni ravnatelj, kakor da je na koncu občnega zbora napravil bežno opombo, ki hoče delničarje vspodbuditi, da bi svoje zadeve temeljito opravili.

»Seveda,« je rekel Rist in potegnil kos papirja iz žepa. »Kjer so stroški za povžito hrano, tam je tudi račun. Preskrbel sem si ga že prej, tako da plačilni ne bi motil naših razgovorov. Zadnja postavka pravi, da so bili naročeni trije zaboji šampanjca. Ker svojega prijatelja, ritmojstra, dobro poznam, vem, da je skrbel za to, da so jih pravično razdelili. To znaša torej —.«

Rist je iz kupa vzel precej veliko vsoto v bankovcih, jih s konci svojih prstov dvignil in položil pred gospodarja. Ko je Vittorio Materasso videl, kako so mirno izginili v gospodarjevih širokih žepih, je nekam čudno zapiskal, kakor začivka ptiček v smrtni grozi.

»K nadaljnim stroškom,« je nadaljeval Rist, »spada tudi nadaljevanje tega veselega večera. Zato si dovoljujem izročiti gospodu Gustavu nadaljnih tisoč kron, da jih razdeli po svoji uvidevnosti. Ostanek pa prepuščam vam, gospoda moja.«

Rist je težkal ostanek v svojih rokah in pri tem spustil svoj monokel.«

»Čudno,« je rekel, »kako se je ta kup posušil.«

Obrnil se je do Bredeja:

»Ali lahko zapremo pogajanja?«

Brede je ostal. Popolnoma v slogu delniškega občnega zbora je dejal:

»Mislim, da razgovore lahko končamo. Izjaviti moram, da sem z izidom te majhne transakcije popolnoma zadovoljen. O dobičku kajpak ne moremo govoriti, o izgubi pa nazadnje tudi ne. Zame je bilo najzanimivejše pač to, da sem dobil vpogled v popolnoma novo tržišče, ki mi je bilo dozdaj neznano.

»Slovenski dom« izhaja vsak delavnik ob 12. Mesečna naročnina 12 Din za inozemstvo 25 Din. Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III. Telefon 2994 in 2996. Uprava: Kopitarjeva 6. Telefon 2992. Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čeč. Izdajatelj: Ivan Rakovec. Urednik: Jože Košiček.